

WHO ikke for øjeblikket beskæftiger sig med spørgsmålet om fosterets retsstilling [4]. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med tilhørende protokoller bestemmer i art. 2, at »ethvert menneskes ret til livet skal beskyttes ved lov«. Det er omdiskuteret, hvorvidt denne bestemmelse også beskytter fostre. Den Europæiske Menneskerettighedskommission berørte spørgsmålet i forbindelse med en nyere sag fra Storbritannien, hvor en ægtemand fandt, at en abort, som hans hustru fik foretaget mod hans ønske, indebar en krænkelse af bl.a. art. 2 [5]. Det står fast, at de nationale lovgivninger, som tillader abort på helbredsindikation, ikke strider mod konventionen [6]. Hverken kommissionen eller domstolen har haft lejlighed til at udtale sig om spørgsmålet i andre situationer end abort, hvorfor det ikke på indeværende tidspunkt er muligt at udtale sig med sikkerhed. Det er dog væsentligt at fastholde, at kommissionen i den ovennævnte sag ikke udelukkede, at fosteret principielt er omfattet af beskyttelsen i art. 2, og at kommissionen undlod at tage stilling til, om art. 2 – i andre tilfælde end ved abort – ville være anvendelig på fostre.

Europarådets parlamentariske forsamling vedtog i 1982 en rekommandation (934/82) om genetisk manipulation. Heri blev der givet udtryk for, at der muligvis er behov for at formulere en ny menneskerettighed, der tager hensyn til en »ret til at være forskellig«. Centralt for denne beskyttelse er retten til en genetisk arv, der ikke har været genstand for indgreb, dog således, at der lades mulighed åben for gensplejsning, når der er tale om behandlingshensyn i relation til et antal ikke nærmere opregnede alvorlige sygdomme. På baggrund af rekommandationen nedsattes en ekspertkomité, som endnu ikke har afsluttet sit arbejde.

2. I det følgende foretages en undersøgelse af fosterets retsstilling i henhold til udvalgte positive retsregler. Det vil være naturligt at tage udgangspunkt i en undersøgelse af, hvem der kan påberåbe sig rettigheder i henhold til lovgivningen. I romanistisk teori er der udformet en grundsætning, hvorefter den, der skal fødes, anses for allerede født (»nasciturus pro jam nato habetur«). Sætningen, der er udformet med henblik på formueretssubjektiviteten og formentlig alene tager

sigte på det levendefødte barn, afvises i dansk ret [7].

De regler, der angår de almindelige betingelser for at være retssubjekt i forskellige relationer, fremstilles i den juridiske disciplin *personretten*. Det centrale begreb er retsevne, dvs. opfyldelsen af de personlige betingelser for at kunne være subjekt i retsforhold som berettiget eller forpligtet eller – i kort begreb – evnen til at være part i retsforhold. Efter gældende dansk ret har alle mennesker retsevne fra deres fødsel til deres død [8]. Et foster har således ingen retsevne uden positiv hjemmel herfor.

Retsevnen indtræder, når fødselsakten er afsluttet og barnet er levendefødt [9]. Hvorledes barnets liv ytrer sig, eller ved hvilke midler det er skilt fra moderen, er uden betydning. Ifølge Bentzon må man kræve, at det har åndet, men ikke, som efter ældre romersk og germansk ret, at det har skreget. På den anden side antages det at være uden betydning, at barnet er født så tidligt, at det efter en lægelig vurdering er udelukket, at det kan leve ud over et ganske kort tidsrum. Ligeledes frakendes selv væsentlige legemlige mangler betydning [10]. Efter landskabslovene var det i øvrigt en betingelse for et barns arveret, at det »kommer levende til verden med hud og hår, med navle og næse«.

3. Af retsregler, der tillægger fosteret rettigheder, kan nævnes, at *arveretten* allerede med DL 5–2–30 indrømmede et ægtebarn arv »efter Fader og Moder, om det vorder levendis født – – – og ellers ikke«. Bestemmelsen, der i praksis blev forstået som også omfattende arv efter andre slægtninge end de nævnte, er videreført med arvelovens § 5, stk. 1. Bestemmelsen antages at gælde som udfyldningsregel ved testamentarisk arv og legat, gavebestemmelser og begunstigelsesklausuler i livsforsikringspolicer [11]. I tilslutning hertil kan nævnes, at der ved et dødsboskifte kan *beskikkes* en ad hoc-værg for det ufødte barn, samt at privat skifte i sådanne tilfælde er udelukket [12].

En tilsvarende regel som arvelovens § 5, stk. 1, gælder om retten til *forsørgertabserstatning* efter erstatningsansvarslovens § 14 og arbejdsskadeforsikringslovens § 32 [13]. Særlig vidtgående er det, at et foster kan være *procespart* i sager om f.eks. de ovennævnte rettigheder [14].